

Nr 782

Av fru Lewén-Eliasson m. fl., om vissa familjepolitiska åtgärder.

(Lika lydande med motion nr 674 i Första kammaren)

Snabba förändringar präglar samhällslivet, vilket starkt påverkar människors förhållanden. Det är önskvärt att sådant som under årens lopp skapats för att stödja, vägleda och underlätta för människorna att anpassas till utvecklingen får en helt tidsenlig inriktning.

Under slutet av 1930-talet grundlades en familjepolitiskt inriktad samhällsservice som sedan kommit att omfatta den förebyggande mödra- och barnavården, den psykiska barna- och ungdomsvården och familjerådgivningsverksamheten inklusive sexualrådgivningen.

Numera, då både mannen och kvinnan förvärvsarbetar i cirka hälften av alla familjer, spelar daghem, fritidshem och förskolor en avgörande roll. Man inser alltmera det värde som ligger i en kollektiv barntillsyn. En vistelse i förskola som kommit till stånd för att båda föräldrarna arbetar kan få avgörande betydelse för barnets utveckling.

Emellertid innebär utvecklingen mot allt flera fall, då båda föräldrarna yrkesarbetar, ett ökat antal ensamföräldrar och en tendens till allt tidigare föräldraskap, ett utvidgat ansvar för samhället vid fullgörandet av de familjestödjande uppgifterna.

En granskning av nuvarande former är påkallad för att se om några förändringar behövs. Man vet att det händer att små barn misshandlas, man vet också att en ganska stor del av förskolebarnen har anpassningssvårigheter och man vet att bruket av alkohol och narkotika utbreder sig och går nedåt i åldrarna. Kan sådana tendenser stävjas om man förstärker eller förändrar de insatser samhället gör?

Den förebyggande mödra- och barnavården fungerar praktiskt taget på samma sätt nu som då den igångsattes. Det tyder på att den svarar mot ett behov föga beroende av förändringar i människors livssituation.

Det föreligger många skäl för en omprövning av verksamheten. Fortfarande består ett behov av vederhäftig information om mödravård och skötseln av små barn. Men verksamheten är nästan totalt inriktad på att nå mödrarna. Den har också sin tyngdpunkt lagd på den somatiska vården och mycket mindre på den psyko-somatiska. Genom forskning har man visat att fadern har lika stor betydelse för barnets personlighetsutveckling som modern. Följaktligen bör man också knyta kontakter med fäderna från barnavårdscentralernas sida och söka öka båda föräldrarnas intresse och kun-

skåper. Önskvärt vore att barnavårdscentralen tjänstgjorde som en medelpunkt för en allsidig föräldraupplysning i frågor om barnmat, hygien och barn- och familjepsykologi. I anknytning till mödragymnastiken är det önskvärt att man mer än nu utnyttjar möjligheterna till en vidgad information om graviditeten och föräldraskapets glädjeämnen men också om de komplikationer och konfliktsituationer som kan uppstå inom familjen.

Viss kursverksamhet kunde förläggas till centralen att genomföras i samverkan med barnavårdsnämnd och folkbildningsorganisationer. En välplanerad och allsidig skriftlig information vore ett värdefullt komplement till de undersökningar och den rådgivning som sker. Barnmatsproducentens och andra firmors reklamskrifter borde ersättas med helt objektiv upplysning.

Ett framträdande önskemål är att man finner former för samarbete de olika institutionerna emellan. Även om det är olika huvudmän bör det vara möjligt att finna metoder att samverka och gentemot allmänheten presentera sig som samverkande delar i ett system för samhällsservice för familjerna. För de unga föräldrarna, som inte sällan är bosatta långt från egna föräldrar, betyder en väl fungerande rådgivning ett betydande mått av trygghet — en grundval för ett gott föräldraskap.

För personalen vid daghem och förskolor är det även viktigt att man i sin verksamhet kan stödja sig på de specialister som finns vid den förebyggande verksamheten. De kan då smidigt etablera kontakter även för föräldrarnas räkning då detta behövs.

Det är en angelägen uppgift för samhället att bevaka alla barns rätt till en allsidig utveckling, indirekt genom att stödja föräldrarna i deras roll som uppfostrare och direkt genom daghem och förskolor. I det senare sammanhanget är det därför viktigt att man bygger upp ett föräldrasamarbete varvid man uppmärksammar de föräldrar som inte söker kontakt eller kommer till föräldramöten. En avvägning måste alltid göras om vilka uppgifter man skall sätta främst. Ett skapande av kontakter med familjer som kan anses befinna sig i den sociala riskzonen måste alltid ges hög prioritet.

Inom skilda regioner söker man lösa det problem som den bristfälliga och ofta uppsplittrade verksamheten på detta område skapar. I t. ex. Malmöhus läns landsting har man i år startat med en samlad rådgivning i samlevnadsfrågor. Det sker vid lasarettet i Lund, där sakkunnig expertis som gynekologer, psykologer och urologer ställts till rådgivningens förfogande.

Den undersökning och utredning som föregått beslutet visar klart behovet av en ökad rådgivning rörande preventivmedel och sexualupplysning och att resurserna nu är otillräckliga. Det växande antalet abortansökningar visar klart detta behov.

Målsättningen för byråns verksamhet är framför allt preventivmedelsrådgivning, sexualrådgivning, allmän information, exempelvis i föreläsningsform och samtal, samt forskning, med den möjlighet en sådan byrå kan erbjuda.

Det är viktigt att samhället engagerar sig i en objektiv och saklig information och ger en förebyggande och behandlande verksamhet.

Landstinget beslutade att man till en början inrättar en separat byrå men att det på längre sikt kan bli önskvärt att samordning sker med andra social-medicinska organ sedan tillräcklig erfarenhet vunnits.

Preventivmedelsrådgivningen skall bli helt kostnadsfri. Som tungt vägande skäl för detta beslut understryks den abortförebyggande effekten. Det bör finnas så få hinder som möjligt för dem som önskar erhålla skyddsmedel. Även sexualrådgivningen blir kostnadsfri. Det är viktigt att samhället medverkar till en mera aktiv hållning såväl medicinskt som etiskt-socialt när det gäller frågor om sexuell samlevnad.

Enligt en undersökning som gjorts av två läkare, Bo Karlsson och Claes-Göran Westrin, vid RFSU-kliniken i Göteborg har cirka hälften av de undersökta patienterna haft sexuella besvär under mer än sex år innan de vänt sig till läkare. Många av dessa besvär fordrar psykiatisk specialistvård. Genom förebyggande verksamhet och sakkunnig vård kan många tragedier i äktenskapet och samlevnaden undvikas.

Med hänvisning till ovan hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär en översyn av arbetsformerna för den förebyggande mödra- och barnavården, den psykiska barna- och ungdomsvården, familjerådgivningsverksamheten, inklusive sexualupplysning, samt vad gäller barnavårdsnämnderna den informativa verksamheten i syfte att åstadkomma en samordnad och mera effektiv verksamhet.

Stockholm den 28 januari 1970

Anna Lisa Lewén-Eliasson (s)

Anita Gradin (s)

Frida Berglund (s)

Gudrun Sundström (s)

Gunbjörg Thunvall (s)

Iris Ekroth (s)

Thyra Löfqvist (s)